

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1936 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets memorial med föranledande av kamrarnas beslut vid behandlingen av utskottets utlåtande nr 42 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

I sitt utlåtande nr 42 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 235, till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i tryckfrihetsförordningen ävensom i ämnet väckta motioner hemställde konstitutionsutskottet under punkten A) 1) bland annat, att riksdagen måtte antaga av utskottet där framlagt förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen jämte övergångsstadgande.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava vid föredragning av nämnda utlåtande kamrarna — som bemyndigat konstitutionsutskottet att i formellt hänseende vidtaga sådana ändringar i lagtexten, som kunde påkallas av kamrarnas beslut — vid behandlingen av punkten A) 1) i utskottets hemställan, innefattande utskottets grundlagsändringsförslag, bifallit vad utskottet hemställt i punkten, dock med de undantag, att kamrarna dels förkastat utskottets förslag till ändrad lydelse av § 4 mom. 3 tryckfrihetsförordningen, dels för vidare grundlagsenlig behandling antagit nämnda lagrum i den lydelse, som förordats i den till utskottets utlåtande fogade reservationen 3) av herr Reuterskiöld m. fl., dels ock stannat i olika beslut beträffande utskottets förslag, i vad det avsåg ändrad lydelse av § 4 mom. 8 och 9 tryckfrihetsförordningen; i sistnämnda hänseende har sålunda första kammaren såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antagit den av utskottet föreslagna ändrade lydelsen av nämnda lagrum, under det att andra kammaren förkastat detta förslag.

Utskottet har funnit kamrarnas beslut beträffande § 4 mom. 8 och 9 tryckfrihetsförordningen vara av den skiljaktiga beskaffenhet, att sammanjämkning dem emellan icke låter sig göra, i följd varav frågan om ändrad lydelse av förevarande båda lagrum förfallit.

I anslutning härtill har utskottet, med stöd av det av kamrarna till utskottet lämnade bemyndigandet i fråga om formella jämkningar i lagtexten, låtit § 4 mom. 5 sista stycket utgå ur det vilande förslaget till ändringar i tryckfrihetsförordningen, enär detta stadgande överensstämmer med § 4 mom. 8 i nu gällande tryckfrihetsförordning.

Utskottet får alltså för riksdagen *anmäla,*

att riksdagen såsom vilande för sådan grundlagsenlig behandling antagit följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen.

§ 1.

4:o. Utgivare av dagblad eller periodiska skrifter anmäla sig, jämte titeln och tryckningsorten, hos chefen för justitiedepartementet, med vilken i denna lag förstås chefen för det departement vartill justitieärendena höra, för erhållande av bevis att hinder enligt denna lag icke förekommer emot skriftens utgivande.

Bevis må ej utfärdas för annan än här i riket bosatt myndig svensk medborgare.

Chefen för justitiedepartementet må vägra att utfärda bevis, om den anmälda titeln företer sådan likhet med titeln å periodisk skrift, för vilken tidigare utfärdat bevis är gällande, att förväxling lätt kan ske.

5:o. Privilegier å — — — uti municipalsamhälle.

Den nytt boktryckeri inrättar åligger att sist fjorton dagar innan någon skrift därifrån utgives hos Konungens befallningshavande i länet skriftligen tillkännagiva, att och varest han boktryckeri anlagt. Där boktryckeri ombyter ägare, åligger den nye ägaren att innan någon skrift utgives göra så beskaffad anmälan som nu sagt är. I båda fallen åligger det Konungens befallningshavande, sedan behörig anmälan hos honom blivit gjord, att genast eller med först omgående post därom underrätta chefen för justitiedepartementet, så ock polismyndigheten i den ort där tryckeriet är beläget. Anläggas eller övertages boktryckeri utan föreskriven anmälan, plikte boktryckaren etthundra riksdaler. Utgives från ett icke behörigen anmält tryckeri någon brottslig skrift, vare boktryckaren, jämte författaren, underkastad lika straff och ansvar för skriftens innehåll och skrivart.

11:o. Av allt vad som tryckes vare boktryckaren pliktig att, utom det exemplar varom i 4 § 2 mom. stadgas, från upplagan avtaga och utan betalning avlämna till kungl. biblioteket samt till vartdera av rikets universiteter ett fullständigt och felfritt exemplar, jämte därtill hörande planscher, vilket avlämnande verkställes sålunda, att vad under varje halvt kalenderår är utgivet skall vara levererat inom tre månader från halvårets utgång. Underlåter någon detta, vare förfallen till böter från och med tjugufem till och med femhundra riksdaler, och vare ändock pliktig att vid vite, högst ettusen riksdaler, inom ny förelagd tid behöriga exemplar avlämna.

§ 4.

3:o. Vid alla de tillfällen då chefen för justitiedepartementet anser förbrytelser emot denna lag sig yppa, åligger honom, där fråga ej är om person-

liga förolämpanden, vilka enligt vad nedan sägs höra till den förorättades enskilda beivrande, att skriften ofördröjligen till justitiekanslern överlämna, på vilkens ytterligare ämbetsåtgärd och ansvar det ankommer att sådana mål varda i laga ordning handhavda. Så snart någon förbrytelse mot denna lag blivit av chefen för justitiedepartementet hos justitiekanslern anmäld, åligge den sistnämnde att ofördröjligen låta förbrytelsen, genom tillförordnad aktor, vid behörig domstol åklaga; och bör justitiekanslern dessutom för egen del genom vederbörande ombud över tryckfrihetens lagliga bruk tillbörlig uppsikt hava. Vare likaledes justitieombudsmannen och militieombudsmannen pliktiga att i avseende på förbrytelser emot denna lag lämna sin ämbetsåtgärd enligt de i instruktionerna rörande deras befattning med andra mål föreskrivna grunder.

Enskilt förolämpande äger målsäganden att själv eller genom ombud åtala. Allmän åklagare må ej därå tala, såframt ej ärekränkningen skett mot någon i och för ämbete, tjänst eller annan allmän befattning som han innehar eller innehaft eller, mot någon som innehar sådan befattning, med avseende å förhållande utom befattningen av beskaffenhet att göra honom ovärdig det förtroende och den aktning som befattningen kräver.

4:o. Finnes genom tryckt skrift brott vara begånget som jämlikt 2 eller 3 § kan medföra skriftens konfiskering, må skriften beläggas med kvarstad i den ordning nedan stadgas.

Innan stämning uttagits eller ansökan jämlikt 5 § 11 mom. skett, må, där brottet hör under allmänt åtal, kvarstad förordnas av chefen för justitiedepartementet, så ock i landsorten av hans ombud i den ort där skriften blivit tryckt. Saknas å skriften uppgift om tryckningsort eller finnes uppgiften därom oriktig eller är skriften tryckt utomlands på svenska språket, må såsom tryckningsort anses ort där skriften anträffas.

Förordnande som här sägs skall för att vara gällande sist inom åtta dagar efter det skriften jämlikt 2 mom. avlämnades till chefen för justitiedepartementet eller hans ombud vara meddelat den som har att ombesörja kvarstadens verkställande i tryckningsorten.

Har ombud förordnat om skrifts beläggande med kvarstad, skall ombudet jämte anmälan härom ofördröjligen insända ett exemplar av skriften till chefen för justitiedepartementet, vilken har att omedelbart besluta huruvida kvarstaden skall äga bestånd. Fastställes kvarstaden, äge chefen för justitiedepartementet, om så erfordras, förordna om kvarstadens verkställande jämväl å andra orter än tryckningsorten.

Har förordnande om kvarstad blivit av chefen för justitiedepartementet meddelat eller fastställt, skall skriften med underrättelse om beslutet ofördröjligen överlämnas till justitiekanslern. Är ej stämning uttagen eller ansökan varom i 5 § 11 mom. förmäles gjord inom åtta dagar efter det underrättelsen inkommit till justitiekanslern, upphöre kvarstaden och vare skriftens försäljning obehindrad.

Sedan i mål som avses i detta moment stämning uttagits eller ansökan som nyss sagts blivit gjord, må på därom framställt yrkande rätten kunna för-

ordna om kvarstads läggande eller hävande. Över rättens beslut varigenom kvarstad meddelats eller yrkande om hävande av lagd kvarstad ogillats må klagan föras särskilt.

5:o. Förordnande om kvarstad skall innehålla uppgift å det eller de stycken av skriften som föranlett kvarstaden och gånge genast i verkställighet. För kvarstadens verkställande skall skyndsamt handräckning lämnas av Konungens befallningshavande, magistrat eller kronobetjänt. Skriftligt bevis om antalet av de exemplar, som å varje ställe beläggas med kvarstad, skall genast utan lösen tillställas såväl den hos vilken kvarstaden verkställs som det tryckeri där skriften är tryckt.

6:o. Sedan sex månader förlupit efter det en skrift till chefen för justitiedepartementet eller hans ombud enligt 2 mom. inkommit, varöver ämbetsbetyg genast avgivas bör, må ej av allmän åklagare åtal därå äga rum. Enskild man njute, enligt allmän lag, till godo sin talan uti mål rörande skrifter genom vilkas tryckning han är personligen förolämpad.

§ 5.

1:o. Mål angående brott som avses i 3 § upptages vid rådhusrätt enligt vad därom är stadgat i särskild lag, stiftad i den ordning 87 § regeringsformen föreskriver.

2:o. Åtal för förbrytelse mot 1 § 8 mom. tredje stycket, 9, 10 eller 11 mom. upptages vid domstolen i den ort där tryckeriet är beläget. Vid åtal jämlikt 4 § 14 mom. mot någon som lyder under kriminallag för krigsmakten skall tillämpas vad om laga domstol i mål rörande åtal jämlikt sådan lag må vara föreskrivet.

3:o. Om laga domstol i mål rörande annan förbrytelse mot denna lag än i 1 eller 2 mom. sägs gälla vad om brottmål i allmänhet är stadgat.

4:o. Tilltalas någon för brott som avses i 3 §, skall frågan huruvida skriftens innehåll är brottsligt prövas av en jury om nio medlemmar, där ej åtalet avser inbjudning till deltagande i lotteri eller ock parterna å ömse sidor förklara sig vilja utan sådan prövning hänskjuta målet till rättens avgörande. För den tilltalades fällande fordras minst två tredjedelar av rösterna; uppnås ej detta röstetal, varde han frikänd.

5:o. Vid rådhusrätt som har att upptaga mål om brott som i 3 § sägs skola genom rättens val för en tid av tre kalenderår utses i Stockholm åttio, i Göteborg sextio och å annan ort fyrtio personer, vilka skola uppföras å en jurymannalista, från vilken på sätt nedan sägs skola uttagas jurymän för tjänstgöring i dylika mål. Valet skall förrättas senast två månader före början av det första året i varje valperiod. Har mer än en fjärdedel av de valda avgått före valperiodens slut, skall ursprungliga antalet fyllas genom nytt val. Arbetar domstolen på avdelningar, skola domstolens samtliga ledamöter deltaga i val varom nu är stadgat.

Till uppförande å jurymannalistan skola utses i staden eller inom länet boende, för omdömesgillhet, självständighet och rättrådighet kända svenska

medborgare, som uppnått tjugufem års ålder; och skall därvid tillses att skilda samhällsgrupper bliva representerade.

6:o. Ej må i jury tjänstgöra den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

7:o. Då mål däri jury skall deltaga förekommer, skola av rätten genom lottning bland dem som äro uppförda å jurymannalistan uttagas, till ledamöter i juryn sju och till suppleanter fem, samt av parterna å vardera sidan bland de å listan uppförda eller andra till uppförande därå skickade nämnas, till ledamöter tre och till suppleanter tre, samtliga, på sätt allmän lag stadgar om domare, ojäviga personer. Därefter äge vardera parten utan anförande av skäl utesluta en ledamot och en suppleant bland de av rätten utlottade samt en ledamot och en suppleant bland de av motparten nämnda.

8:o. Undandrager sig part att nämna eller utesluta jurymän, skall vad på parten ankommer i stället verkställas av rätten genom lottning. Äro å ena sidan flera parter och undandrager sig någon att nämna eller utesluta jurymän, vare de övrigas val för honom gällande. Kunna medparter ej enas om nämnande av jurymän, skall i stället av rätten verkställas utlottning bland dem som äro uppförda å jurymannalistan. Sämjas ej medparter om uteslutning, företage rätten lottning mellan de utlottade eller nämnda.

9:o. Vill part göra jäv mot någon som efter lottning eller genom parts val nämnts till juryman, framställe invändningen innan uteslutning företages. Därefter må vid underrätt fråga om jäv av part väckas allenast i det fall att den mot vilken jävet riktas är ledamot av juryn och den omständighet varå det grundas ej var för handen eller parten kunnig då uteslutning företogs; och skall invändningen framställas vid första rättegångstillfället sedan parten erhöi kännedom om jävet.

I högre rätt må fråga om jäv ej väckas, med mindre jävet göres mot någon som suttit i juryn och parten ej förrän i den högre rätten haft tillfälle att framställa jävet.

Har genom rättens beslut någon förklarats jävig att tjänstgöra i jury, skall vid det beslut förbliva. Mot rättens beslut varigenom framställt jäv ogillats må särskild talan ej föras.

10:o. Ej må någon utan laga förfall undandraga sig att tjänstgöra i jury. Dock må rätten bevilja juryman befrielse från uppdraget, när anledning finnes att han icke utan synnerlig olägenhet kan närvara vid målets handläggning.

Är juryman på grund av förhållanden som nu sagts eller i följd av jäv hindrad att tjänstgöra och finnes ej för honom suppleant som är därtill oförhindrad, skall ny juryman jämte suppleant utses enligt ovan angivna grunder. Ej må till juryman eller suppleant utlottas eller nämnas någon som förut blivit i samma mål utesluten.

11:o. Finnes icke någon som kan ställas till ansvar i anledning av tryckt skrifts utgivande, eller kan icke någon ansvarig anträffas, må utan hinder därav påstående att skriften skall förklaras konfiskerad upptagas och prövas av rätten. Sådan talan må anhängiggöras genom ansökan.

12:o. Där ej annat föränledes av bestämmelser i denna lag eller den i 1 mom. omförmälda särskilda lagen, skall beträffande rättegången i tryckfrihetsmål gälla vad om rättegång i brottmål är stadgat i allmän lag eller kriminallag för krigsmakten, där det är tillämpligt.

15:o. Alla mål — — — — — sig ådragit.

Böter som i denna lag utsatta äro, så ock vite vartill någon jämlikt 1 § 11 mom. fälles, förvandlas efter allmän lag.

16:o. Böter och viten efter denna lag tillfalla kronan, de fall undantagna då böter, enligt vad här ovan stadgat är, målsäganden ensam tillkomma.

Övergångsstadgande.

Äldre lags bestämmelser i 1 § 11 mom. samt i 4 § 3—6 mom. och 5 § skola tillämpas till och med den 30 juni det år då den år 1936 som vilande antagna ändrade lydelsen av 1, 4 och 5 §§ tryckfrihetsförordningen slutligen antages.

Har förordnande om kvarstad blivit meddelat före den 1 juli förstnämnda år, skall beträffande den kvarstad tillämpas vad i äldre lag stadgas. De mål, vilka röra ämne varom bestämmelse givits i tryckfrihetsförordningen och vilka sistnämnda dag äro vid domstol anhängiga, skola i allt vad till rättegången hörer behandlas enligt äldre lag.

Jurymanalista varom i 5 § 5 mom. sägs skall första gången upprättas i juni månad nyssnämnda år och avse tiden till och med utgången av samma år samt de därpå följande två kalenderåren.

Stockholm den 9 juni 1936.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Strömberg, Gustaf Adolf Björkman, Bergman, Källman, Rydberg, Karl Bodin, Hagström, Nils Andersson, Anders Andersson, Borg, Pehrsson i Göteborg, Persson i Trången, Fast, Olsson i Mora, Ewald Lindmark, Nordström i Torsby, Johnsson i Norrahammar och Nilsson i Göteborg.
